

## **Filozofická fakulta Univerzity Karlovy**

### **Ústav české literatury a komparatistiky**

#### **Oponentský posudek diplomové práce Bc. Alžběty Stančákové**

*(Dez)integrace. Návrat. Přesřetení. Příklady literárního zpracování fenoménu cizinectví*

#### **Cíl práce, její účel a směřování**

Cílem práce je zkoumat fenomén cizinectví. V úvodu diplomantka zdůrazňuje, že účelem práce není literárně historický přehled, ani sestavení nějaké typologie literárních cizinců či cizinectví. Pro analýzu tohoto fenoménu si vybírá konkrétní tituly, jež různým způsobem cizinectví tematizují či konstruují, a na základě jejich analýzy sestavuje práci ze čtyř případových studií.

#### **Metodologie a práce s odbornou literaturou**

Vzhledem k tomu, že se autorka rozhodla cizinectví analyzovat s ohledem na problém národa a jazyka, věnuje úvodní kapitolu tomu, že představí některé literárně teoretické, antropologické či historické koncepty, které s těmito dvěma tématy souvisejí – imagologická analýza národních stereotypů nebo postkoloniální studia či dílčí studie Sapir-Whorfa či Viléma Flussera. Spíše než o kritickou analýzu či komparaci jednotlivých přístupů se ale jedná pouze o jakýsi telegrafický přehled. Přičemž povšechnost charakteristik je, podle mého, na hranici funkčnosti. Např. Bhabhova *Místa kultury* „přinášejí perspektivu neprivilegovaných a považují stereotyp za jeden ze základních zdrojů moci“, Vilém Flusser „zdůrazňuje pluralitu jazyků“ a jeho pohled „je spíše filosofický než filologický“. Literárněvědné přístupy k problému národních stereotypů shrnuje autorka diplomové práce na základě jedné studie, takže se vlastně jedná jen o seznam odkazů. Taktéž v podobě pouhých odkazů se objevuje odborná literatura v analyticko interpretačních částech. Nepochybuji o tom, že diplomantka odbornou literaturu prostudovala s porozuměním, všechny zmíněné texty jsou jistě relevantním a podnětným zdrojem ke zvolenému tématu, ale způsob, jak s ní zachází, působí dojmem, že ji pro svou analýzu nijak zvlášť nepotřebuje a že pouze plní určitou rituální žánrovou povinnost.

#### **Styl a prezentace**

Práce má přehlednou a předvídatelnou strukturu – obecný úvod, vymezení tématu a klíčových pojmů za pomoci sekundární literatury, která, jak bylo řečeno výše, působí spíše jako doporučený seznam četby, a závěrečné shrnutí. V dílčích případových studiích převažuje deskripce, jež je ovšem velmi přesná, pečlivá a pozorná. K zobecňujícím a analytickým závěrům se autorka dostává díky schopnosti komparovat analyzovaný text s dalšími texty či žánrovou tradicí (např. čtení Karinthyho románu v kontextu dystopií, možná souvislost Boudjedrova románu a motivu z Montesquieuových *Perských listů*, Daoudův *Mersault* v souvislosti s Améryho *Bovarym*).

#### **Celková koherence a akademická disciplinovanost**

Práce působí koherentním dojmem. Tím, že je v úvodu jasně deklarováno, že těžiště práce má spočívat v případových studiích, v analýze konkrétních rysů cizinectví ve vybraných textech,

tak se může jevit pochopitelné, že teoretický a metodologický rámec jsou upozaděny. Způsob výkladu a rétorika práce jsou akademicky disciplinované. Možná až zbytečně. Autorka by si vzhledem k množství prostudované primární i sekundární literatury mohla dovolit odvážnější stylizaci a pokusit se formulovat originální hypotézy, které přesahují rámec přečtených textů. Formulačně nejodvážněji – a co se týče čtenářského očekávání velmi slibně - tak působí samotný název práce (*(Dez)integrace. Návrat. Přeshetření*). Autorka velmi dobře a funkčně pracuje s odkazy na primární texty – ne vždy totiž bývá u DP práce s citacemi funkční a smysluplná. A příjemným osvěžením a současně i funkčním stylistickým a analytickým prvkem je používání mott (např. Apollinairovy verše).

### **Celkové hodnocení**

Nejpřesnějším hodnocením práce Bc. Alžběty Stančákové by asi byla věta z jedné Borgesovy povídky: „Všechno je, jak má být, a přece se nic nestalo. Krev nám rychleji nepulzuje.“ Bezpochyby velkým přínosem práce je volba primárních textů. Jednak se jedná o tituly, kterým se většinou u diplomových i jiných písemných prací nevěnuje pozornost, jednak jsou velmi dobře vybrány coby různé příklady fenoménu cizinctví. Navíc neodkazují primárně jen k aktuálnímu kontextu a mají i mimoliterární přesah, jež dokázala autorka velmi dobře postihnout. Autorka je velmi pozorná čtenářka a je škoda, že analytické kapitoly nejsou více interpretativní a méně popisné. Obzvláště v komparativních pasážích, které jsou opravdu skvělé coby podněty pro čtenáře, nějaké zobecňující a teoretizující syntézy by si ale klidně mohla dovolit i autorka. Je Karinthyho text dystopií jen proto, že připomíná dystopické romány? K rozdílu, jenž slibuje název kapitoly (dystopické čtení versus fiktivní jazyk v utopii), se vlastně nic podstatného nedovíme – jakkoli je to výborný nápad. Chápu, že se autorka chtěla držet případové studie, a nerozptylovat se vedlejšími liniemi, ale někdy stačí i velmi stručná poznámka – což je vidět například při kratičké komparaci topografie metra u Wiesela a Boudjedry. Autorce se skutečně podařilo „zprostředkovat několik úhlů pohledu nahlíženého fenoménu“, jak píše v závěrečných pasážích, a je škoda, že se je nepokouší zasadit do obecnějšího rámce – ať už v souvislosti se zmiňovaným postkolonialismem, gender studies nebo s v současnosti velmi aktuálními debatami o (ne)existenci migrantské literatury. Přičemž z analýzy několik takovýchto podnětů určitě vyplývá.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou.

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D.

**V Praze 10. června 2018**